

Školitelský posudek

Jiří Verner: *Srpen 1968 na Rakovnicku*. Bakalářská práce, strojopis. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin, Praha 2011, 71 s.

Práce Jiřího Vernera je sondou do nejnovějších dějin Rakovnicka. Popisuje události bouřlivého roku 1968 na úrovni tohoto okresu se zaměřením na okresní město Rakovník.

Text Jiřího Vernera je rozdělen na úvod, tři kapitoly a závěr. V úvodu se autor vyrovnává s omezenými prameny k dějinám Rakovnicka ve zkoumaném období a hodnotí dosavadní hlavní literaturu o událostech roku 1968. První kapitola s názvem „Československý rok 1968“ má všeobecný ráz. Verner zde seznamuje čtenáře s československým vývojem na od podzimu 1967 do srpna 1968.

Druhá kapitola, nazvaná „Reformní proces na Rakovnicku“, ukazuje na základě dobových materiálů okresní provenience. Autor se při psaní této kapitoly opíral hlavně o materiály OV KSČ v Rakovníku, které jsou uloženy v SOkA Rakovník, a o regionální tisk.

Vernerův text celkem plasticky ukazuje na příkladě jednoho okresu, jakým způsobem se rozvíjel obrodný proces a jak docházelo k postupnému odstavování konzervativních komunistických funkcionářů z vedení okresu. Mimořádné plenární zasedání OV KSČ 12. ledna 1968 svolané v důsledku personálních změn ve vedení KSČ (nahrazení Antonína Novotného Alexandrem Dubčekem) na lednovém plénu ÚV KSČ, proběhlo zcela ve stylu minulých let. Na dvoudenní okresní konferenci OV KSČ v Rakovníku 9. – 10. března 1968, které se zúčastnilo 321 delegátů, sice již zazněla kritika dosavadního okresního vedení, ale ani nyní nedošlo k větším změnám v složení OV. V nově zvoleném předsednictvu měli stále převahu původní konzervativní členové, byť byli plémem OV kritizováni. To se týkalo především tajemníka F. Fišera a vedoucího tajemníka V. Hanzlíka. Oba si své funkce udrželi, ačkoliv právě byli terčem kritiky reformně orientovaných členů konference. Ale bezprostředně po okresní konferenci tlak ze strany členské základny a závodních organizací začal sílit a proti složení předsednictva začali vystupovat i reformní členové OV. V řadě základních organizací proběhly členské schůze, které vyjadřovaly nesouhlas s výsledkem okresní konference. Na plenárním zasedání OV KSČ 8. dubna 1968 Hanzlík oznámil rozhodnutí zopakovat volby OV a dal svou funkci k dispozici. Po diskusi byl přijat kompromisní návrh: předsednictvo OV bude rozšířeno na jedenáct členů a dva nejkritizovanější členové dosavadního předsednictva již nebudou kandidovat. Do nového předsednictva se dostali především členové OV podporující polednový vývoj. Květnové plénum ÚV KSČ rozhodlo o svolání mimořádného sjezdu KSČ v září 1968 a v důsledku toho

se uskutečnily nové okresní a krajské konference. Mimořádná okresní konference OV KSČ Rakovník se konala 29. června. Už před tím byl donucen 18. června rezignovat tajemník F. Fišera. Naproti tomu V. Hanzlík, který provedl sebekritiku za své postoje za Novotného, se v předsednictvu OV udržel. Přihlásil se k obrodnému procesu a byl potvrzen ve funkci vedoucího tajemníka. Důsledkem mimořádné konference byla kromě zvolení devíti delegátů na mimořádný sjezd sice obměna části vedoucích funkcionářů, ale zároveň je zřejmé, že ve vedení zůstali i někteří konzervativci. OV byl značně nejednotný, což se projevilo plně při diskusi o známém textu Ludvíka Vaculíka „Dva tisíce slov“ či o postoji k dopisu varšavské pětky. Konzervativní síly měly v OV KSČ stále poměrně silné pozice. Je škoda, že Verner svůj text časově poněkud nerozšířil i na posrpnové období a počátek normalizace, neboť by bylo zajímavé vědět, jaký byl další osud např. V. Hanzlíka nebo F. Fišery.

Verner dále ukazuje, jak paralelně s vývojem v KSČ se i na okresní úrovni začala probouzet občanská společnost. I v okrese Rakovník dochází k obnově činnosti Junáka, skautů apod..

Třetí kapitola pojednává o srpnové invazi na Rakovnicku. Předsednictvo OV KSČ se sešlo hned brzy ráno 21. srpna na mimořádné schůze, na které byla sice odsouzena invaze a vyjádřena podpora oficiálním představitelům strany a státu, hlavně však byli občané vyzváni ke klidu a ke zdržení se neuvážených kroků a „komentářů“. Stanovisko bylo vysíláno rozhlasem po drátě. Hned na to se sešlo mimořádné zasedání OV KSČ, které usnesení předsednictva potvrdilo. Ale už v 8.30 bylo plenární zasedání přerušeno příchodem sovětských důstojníků mjr. Ševčenka a mjr. Osinského, z nichž první byl jmenován vojenským velitelem města a okresu a druhý zodpovídal za politické otázky, kteří žádali vyklizení budovy v centru města pro svůj štáb. Poté, co to OV KSČ odmítlo, příští den sovětská armáda jednoduše zabrala budovu ONV. Autor dále popisuje jednotlivé srpnové v Rakovníku. Z popisu je zřejmé, že ostře odmítavý postoj stranického vedení rakovnického okresu se brzy začal drodit. Když 22. srpna večer sovětský velitel města vyslovil ostrý proces proti vylepování protisovětských plakátů, rozhodlo se předsednictvo ustoupit a vyzvalo obyvatele, aby plakáty odstranilo. Protože se k tomu nikdo neměl a sovětské velitelství 23. srpna opět protestovalo a pohrozilo vyhlášením zákazu nočního vycházení, členové POV se rozhodli, že ve spolupráci s ČSM hesla samo odstraní a nahradí výroky V. I. Lenina (!). POV se potom zabývalo především otázkou, jak zajistit pracovní síly pro sklizeň chmele. Studenti a vůbec mládež byli narychlo mobilizováni na základě výzvy, aby právě sběrem chmelu pomohli v této těžké době republice. Tato výzva měla kupodivu úspěch.

Závěr třetí kapitoly popisuje okolnosti vraždy bulharského seržanta Nikolova, ke kterému došlo v obci Nový Dům 9. září 1968, jediného vojáka okupačních armád, který byl prokazatelně úmyslně zabit československými občany. Touto problematikou se již dříve zabývala Ivana Skálová v knize *Podíl Bulharska na potlačení Pražského jara* (Praha 2004), z jejíž práce Verner vychází.

Práce je napsána na základě původních archivních materiálů. Znalost relevantní literatury je na dobré úrovni. Věcné chyby jsem v práci nezjistil. Dle mého názoru práce splňuje nároky kladené na bakalářskou práci a proto ji **doporučuji** k obhajobě.

V Praze, 1. září 2011

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.